

vormen tezamen het geheim van het recht. Het is dit geheim, dat de jurist tot het einde zijner dagen fascineert. Evenals Fabius twee-entachtig jaar geleden – 21 oktober 1880 in de Schotse Zendingkerk – wil ik trachten iets van dit geheim na te speuren.⁷

Wat doet het recht? Het brengt in de eerste plaats eenvoudige orde. Tal van rechtsregels houden niet meer in dan ordemaatregelen. Wie op een vergadering van de Senaat van de Vrije Universiteit het woord wil voeren, moet dit aan de Rector Magnificus vragen. In het verkeer gaat rechts voor. In bepaalde openbare lokaliteiten of voertuigen kan men een bordje tegenkomen: verboden te spuwen.

In gevallen als de genoemde liggen aan de rechtsregel geen hogere beginselen ten grondslag. Hij beoogt geen ander doel dan een zekere uitwendige orde. In sommige gevallen had men met evenveel recht een andere regel kunnen stellen. In Suriname heeft links in het verkeer voorrang.

Een tweede groep rechtsregels bevat ook ordemaatregelen, doch bij de vaststelling daarvan wordt meer beoogd dan alleen een zekere uitwendige orde. Het zijn maatregelen, die strekken tot bescherming van belangen, publieke en particuliere. Daarbij is een keuze gedaan tussen het belang van de schuldenaar en dat van de schuldeiser, tussen dat van de regering en dat van het parlement, tussen dat van iemand, die roerend goed is kwijt geraakt en dat van iemand, die op een of andere wijze hetzelfde roerend goed in zijn macht gekregen heeft, tussen dat van grote en dat van kleine partijen, tussen dat van een burger, die in militaire dienst wordt geroepen en daardoor economisch schade lijdt, en dat van de Staat, die voor de vervulling van een deel van zijn taken militairen nodig heeft.

Het is bij het stellen van deze regels, dat het symbool van de weegschaal werkelijkheid wordt. Het recht weegt belangen en geeft elk belang de bescherming, die billijk moet worden geacht. Het zorgt voor zijn deel, dat het in de strijd der belangen eerlijk toegaat.⁸

⁷ D. P. D. Fabius, *Het Goddelijk karakter van het recht*, rede op 21 oktober 1880 ter inwijding van de leerstoel in het staatsrecht, de rechtswijsbegeerte en het canonieke recht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, Amsterdam 1880.

⁸ Vgl. N. Okma, *Misbruik van recht*, proefschrift Amsterdam V.U. 1945, blz. 195 e.v.; J. Wiarda, *Belang en belangenafweging in het privaatrecht*, Rechtsgeleerd Magazijn Themis 1952, blz. 421; beknopter in Verslag Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen 1952, blz. 49 e.v.; J. J. M. van der Ven, *Gerechtigheid en belangenwaardering*, Handelingen Vereniging voor Wijsbegeerte des Rechts 1952, blz. 25 e.v.